

Narodna Straža

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Kr. 3.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI DO
KONCA GODINE Kr. 60.
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 1.

Šibenik, 23. srpnja 1921.

God. I.

Naša uvodna riječ.

Šibenik je radi svog zgodnog položaja, jake nacionalne svijesti i narodne otpornosti svojih žitelja vazda igrao znatnu ulogu u javnom životu Dalmacije.

Danas u našoj slobodnoj i narodnoj državi obzirom na svoj osobiti položaj prema susjednoj neprijatelju, koji se je ugrabivši najljepši dio naše Dalmacije uzvrijedio u njegovoj neposrednoj okolini, mora naš Šibenik, da tu ulogu ne samo zadrži, već i poveća.

„Narodna Straža“ stojeći na stanovištu narodnog i državnog jedinstva, a imajući pred očima važnost, koju će Šibenik na čelo slobodnog dijela sjeverne Dalmacije imati u sudbini naše zarobljene braće, posvetiti će glavnu svoju pažnju gospodarskom i kulturnom napretku Šibenika i sjeverne Dalmacije. Kao javno glasilo, koje je u prvom redu namijenjeno ovim krajevima, nastojat će, da se i pažnja naših mjerodavnih krugova kreće u istom pravcu.

Željeznički spoj Šibenika i Dalmacije uopće, stvar je opće narodna i državna, te će naše nastojanje biti tim veće, da dođe do njegovog ostvarenja. Ali i ovaj dobiva pravu svoju vrijednost izgradnjom luka na Jadranu, u prvom redu šibenske. Kada se uz to još izrabe prirodne sile, kojima obiluje šibenska okolica, procvat je Šibenika, a po njemu cijele sjeverne Dalmacije osiguran i od toga će imati znatne koristi i sama država.

Uporedo s ovim gospodarskim podizanjem Šibenika mora ići i kulturni njegov razvitak. Sjeverna Dalmacija, koja čini skoro polovicu cijele Dalmacije nema danas nego samo jednu srednju školu, a da o gospodarskim i drugim stručnim školama i ne govorimo. Na desetke hiljada duša po Ko-

tarima i Zagori našoj nema ni osnovne škole. Pučka prosvjeta i podizanje takvih škola, preko kojih tek može doći Šibenik i sjeverna Dalmacija do pravog napretka, pa i u gospodarskom pogledu, spada u glavnu dužnost „Narodne Straže“.

U opće narodnom i javnom životu stojeći na stanovištu narodnog i državnog jedinstva „Narodna Straža“ će suzbijati svaku plemensku zagriženost i pokušaj majorizacije.

Vjera u vječnu istinu je temelj svakog zdravog poretka i napretka, pa i onog naše mlade države. Zato rušenje vjere u narodu smatrat će „Narodna Straža“ diranje u temelje naše narodne države i zdravog poretka našeg naroda.

U tekućim socijalnim pitanjima stajat će na principima socijalne pravde i svako kapitalističko izrabljivanje slabih naći će u „Narodnoj Straži“ najodlučnijeg protivnika. Agrarnu reformu shvaćati će jedino sa opće narodnog gledišta.

Uz ovo stanovište i načela u svom djelovanju osobito će pažnju posvetiti „Narodna Straža“ nemiloj sudbini, koja je zadesila naš Zadar i Lastovo, Rijeku, Istru, Trst i druge naše krajeve, te će nastojati podržavati živi interes u slobodnom dijelu našeg naroda za ovu našu nesretnu braću i ne će mirovati, dok ih ne vidi u krilu slobodne svoje domovine.

„Narodna Straža“ je uvjeren, da će u ovom svom nastojanju naći uza se sav zdrav element svoga naroda u rodnom kraju, da složnim radom nešto doprinesemo zdravom socijalnom, kulturnom i političkom poretku naše države, koji jedini može požuriti oslobođenje naših zarobljenih krajeva i braće.

Uredništvo.

Po proglašenju ustava.

Pitanje, kako će se u našoj državi nakon proglašenja ustava razviti i urediti političko-parlamentarne prilike, predmetom je žive diskusije i u javnosti i u svim političkim krugovima. Karakteristika je pri tome velika zabrinutost kod svih trezvenijih političara,

koji napinju sve sile u nastojanju, da se te prilike što bolje srede.

Zabrinutost je opravdana. Proglašenje ustava nije bar dosada donijelo one posljedice, koje su mnogi nagovijestali i očekivali, jer se u ničemu nije promijenio naš položaj ni

prama unutarnjosti ni prama vani. Dosta je spomenuti daljni pad naše valute. To je shvatljivo, jer ustav nije bio prihvaćen sa zadovoljstvom svih triju plemena, a s druge strane ustav po sebi ne riješava mnoge glavne probleme državnog, upravnog, kulturnog i socijalno-ekonomskog značaja, već njihovo riješenje prepušta budućem zakonodavstvu, od kojeg će samo zavisiti dobro sređenje naših prilika. Odatle i potiče zabrinutost svakog razboritog političara i rodoljuba.

Tko pomnijivo prouči „Prelazna naređenja“ našeg ustava uočit će odmah dvije opasnosti: prvu, da ta prelazna naređenja mogu postati zbilja nešto trajna, nešto trajnijeg od samog ustava, i drugu, da se državna uprava može i dalje da vodi putem uredaba ili putem parlamentarnih odredaba prihvaćenih na laku ruku, bez temeljitog pretresa i proučavanja. I jedno i drugo bilo bi veliko zlo.

Privremeni zakoni, uredbe i odredbe zakonskog značaja, izdane do proglašenja ustava, imaju biti po članku 130. prelaznih naređenja pregledane od zakonodavnog odbora u roku od 5 mjeseci. Ako odbor kroz to vrijeme ne donese odluku o pojedinim uredbama i odredbama, ove ostaju i dalje na snazi, i ne mogu se zamijeniti ili ukinuti nego redovitim zakonodavnim putem. Kroz ove tri godine izdano je toliko tih zakona i uredaba od centralne vlade i pojedinih pokrajina, da će teško zakonodavni odbor moći da zauzme prama svima temeljito stanovište. Radi se o velikom broju od više stotina uredaba, od kojih su neke jako opsežne, a predmet im je od osobite važnosti.

Osim toga posla zakonodavni odbor ima da sâm uzme u pretres i donese skupštinski izvještaj o zakonskim predlozima za izjednačenje zakonodavstva i uprave. Tu je predviđen u članku 138. kraći postupak, po komu Narodna Skupština bez rasprave ima da primi ili odbaci predlog zakonodavnog odbora. To je pregronian posao, ako se uzme u obzir opsežnost i raznolikost zakonodavstva u pojedinim krajevima naše države.

Predlog zakona o podjeli zemlje na oblasti i o uredjenju oblasti po čl. 135 ustava ima Narodna Skupština da riješi kroz 3 mjeseca; ako to ne učini, ima da ga riješi zakonodavni odbor kroz 2 mjeseca po gorespomenutom kraćem postupku; ako ga ni odbor ne riješi, onda se ovo tako važno pitanje ima riješiti uredbom...

Da ne navedemo drugih primjera, sad navedene odredbe prikazuju se

kao izraz slabog pouzdanja Ustavotvorne Skupštine u svoju nasljednicu Zakonodavnu Skupštinu; ali su takve odredbe i putokaz političarima i političarima, da se u sređenju naših unutarnjih političko-parlamentarnih prilika, od kojih će zavisiti, hoćemo li zbilja imati ustavnu i parlamentarnu vladavinu, i hoće li se naša država predstaviti izvanjskom svijetu kao konsolidovana, pravna država i tako postignuti potrebno povjerenje i ugled.

Preduvjet je za to sređenje, da se ublaže stranačke strasti bar u svemu, što se tiče države i državne uprave. Dosada u tom pogledu nije išlo dobro. Strančarstvo je pomutilo i sâm pojam države, jer se je mijesao pojam stranaka i vlade, koju one sačinjavaju, sa pojmom države. Pogubna je to konfuzija, jer sprječava, da u najširim slojevima naroda nastane ono pravo povjerenje u državnu vlast, bez kojeg nema zadovoljstva u narodu. S druge strane ova konfuzija pojmova rasteće i državni organizam demoralizira javne državne radenike, koji su primorani da zatajavaju svoje osjećaje, ili da ih vazda mijenjaju prama tome, kako se mijenjaju vlade. Nije dakle čudo, da pri takvim prilikama državna uprava uopće ne funkcionira, kako je potrebno i kako javnost želi, niti će dalje moći da uspješno funkcionira, ako se ne promijeni dosadanje naziranje, de se stranke država. Ta zabluda može da malo po malo izčezne, budu li prihvaćeni shodni zakoni o državnim i samoupravnim radenicima, kako ih predviđa ustav.

Zadaci su Narodne Skupštine i vlade, kako se iz gornjeg kratkog pregleda razabire, pregolemi; odgovornost svih javnih čimbenika prama narodu i državi je tako velika, da mora da makne na posao i manje uvidavne.

Narodna Skupština ima pred sobom mogućnost, da djeluje još za dvije godine. Nastojanje uglednih političara ide izgleda za tim, da tu uspješnu djelatnost omoguće. Nikola Pašić ponovno se je izjavio spremnim, da kormilo vlade prepusti drugome. Stojan Protić po općem mišljenju jedan od najboljih državničkih talenata nastoji da predobije za rad i hrvatsku opoziciju. Da se dođe do saniranja i uredjenja državnih i političkih prilika, nema druge mogućnosti nego u sviješnoj saradnji svih stranaka. Za takvu saradnju treba da se stvori prikladna baza. Uspije li to političkim vođama, učinit će djelo, koje ne će premošiti cilja, već će utri put tako potrebitoj konsolidaciji naše države.

A. D.

Naš susjed.

Po geografskom položaju malo koja država u Evropi graniči tolikim susjednim narodima kao Jugoslavija. Okružena je od svih strana susjedima,

koji ne prate ugodnim srcem i prijateljskim raspoloženjem njezin nacionalni napredak i kulturni razvitak. Nepouzdana su to susjedi, i ako je

s nekima danas vezana konvencijama obranbenog ili ekonomskog karaktera. Oni sved vrebaju zavidnim okom, da se u zgodnom času okoriste na našu štetu.

Naš najveći i najnezasićeniji susjed na zapadu je Italija. Priroda je osudila našem narodu, da ima uz sebe, pred svojim kućnim pragom, susjeda, koji mu nikad nije bio prijatelj, već kroz vijekove prijeto i ugrožavao njegov nacionalni opstanak. Povijest naših primorskih krajeva je neprestana i žilava borba slavenskog življa na Jadranu protiv talijanske prevlasti i gospodstva.

Rasulom bivše monarhije promijenile su se geografske granice Italije. Ona ih je pogazivši etnografski princip protegnula u naše krajeve, duboko se uvukla u naše narodno tijelo. Ne poštujući pravo narodnog samoodređenja postigla je na temelju sile jačega ne etnografske, već strateške granice i tako otela ono, što nam po prirodnom i pravu pripada.

Jadransko more do rapalskog ugovora bila je prirodna granica, koja je kroz vijekove dijelila ova dva najbliža naroda. Daljina pružala je slabijemu jačeg otpora i uspješnijeg sredstva obrane protiv talijanskih aspiracija na našu zemlju, a i pogibelj zato bila je manja. Danas zapadni susjed nije više na granici, ne dijeli ga od nas more, on nam je sada u kući. Zauzeo je i podjarmio slovensku Goricu i hrvatsku Istru te je nogom stao na našu dragu Dalmaciju. Zadar i Lastovo to su dvije tačke, gdje se osovio i utvrdio. Ovo su dvije krvave rane na dalmatinskom tlu.

Nastao je dakle novi odnošaj susjedstva između našeg naroda i Italije poslije Rapalla. Ne dijele nas granice, koje obično narode stvaraju lojalnim susjedima te uređuju izmjenične odnose i sveze. Italija je prešla granice, prekoračila je naš domaći prag. — Ovo je veoma važna činjenica, koja nam mora biti pred očima u našim susjednim odnosijima.

Da se uzmogne uzdržati ovaj monstrum susjedstva, bila je u Rapallu inaugurirana politika srdačnog prijateljstva. Naši i talijanski državnici pozdravili su osobitom retorikom novo doba prijateljstva, savezništva Italije i Jugoslavije te najvjestili sretnu budućnost obaju naroda u prijateljskom zagrljaju. A može li u istinu biti prijateljstva između jugoslavenskog i talijanskog naroda poslije Rapalla?

Na ovo može svatko veoma lako odgovoriti. Prijateljstvo samo naglašuje i propovijedaju državni talijanski, ali ponašanje, raspoloženje, rad talijanskog naroda govori drukčije. Ono dapače najjasnije demantira sve, što vlada govori.

Svi događaji i postupanje Italije poslije Rapalla bjelodano dokazuju, da ona ne će prijateljstva, dapače da žali, što nam je ustupila i ovaj komad zemlje, koji joj je bio dosuđen londonskim paktom. Koliko otezanja, varanja, zakulisnih intriga, dok nije predala dvije okupirane dalmatinske zone.

Vinska kriza u Dalmaciji.

Usljed gubitka Trsta i Rijeke i lakše utakmice talijanskog vina, kao također radi naše loše carinske politike i nesredjenih saobraćajnih prika, dalmatinsko vino je izgubilo došadanja svoja tržišta, a novih nije moglo da predbije.

Već prvih mjeseci ove godine nastala je zabrinutost radi nemogućnosti zvoza našeg vina, za koje nije bilo kupaca. Dalmacija može izvesti oko 100 tisuća hekta vina. Još

za zadnjih političkih izbora u Italiji izšlo je jače, da Italija ne će prijateljstva sa Jugoslavijom. Započela je nova propaganda fašista, čiju vatru podžice sama vlada protiv Jugoslavije, koji traže reviziju rapalskog ugovora te priječe i terorom njegovo potpuno ispunjenje sa strane Italije. Giolitijev kabinet pao je baš zbog vanjske politike, Rijeke i evakuacije Dalmacije. — Nova vlada Bonomia već prvih dana života nailazi na jaku opoziciju, koja joj naviješta skori pad, jer se pokazuje sklonom, da izvrši lealno sve obveze rapalskog ugovora. Talijani, vidi se očito, hoće sada da u ekonomskom pogledu eksploatišu sve, što mogu, osobito sjevernu Dalmaciju, a u kulturnom da vrše propagandu na štetu jugoslavenskih interesa. Hoće da odugovlače evakuaciju treće zone, sve dok ne osiguraju slobodan promet i trgovinu Zadra. — Ovih dana, kad je Francuska iz prizajnosti poklonila našem Regentu jednu krstaricu povodom neuspjelog atentata, planula je talijanska javnost te ne samo nacionalističko, već i poluslužbeno novinstvo protestira i pita, što to znači, nije li to naoružanje Jugoslavije na Jadranu, što da nije u duhu Wilsonovih načela o razoružanju jadranske obale.

Mi smo svi uvjereni da prijateljstva ne može da bude između nas i našeg susjeda preko mora, a ponašanje Italije iza Rapalla od danas još bolje ovo potvrđuje. — A možemo li mi, osobito ovdje u Šibeniku biti njima prijatelji? Možemo li biti lealni sa njima?

Mi, koji proživjesmo teško doba talijanske okupacije, upoznali smo dobro Talijane, oćutjeli njihovu vlast i objest, lukavost, prepednost u provadanju osnova i namjera, pa zato znamo, da nijesu njihove obveze propale, da njihove aspiracije nikad prestale i da će oni držati uvijek budno tobožnje talijanstvo Dalmacije. Oni i ne taje, već javno njihovi državni i političari priznaju, da će Zadar biti svjetionik talijanstva u ovim stranama, žarište propagande talijanske kulture na ovoj obali.

Moram uvijek ovo imati pred očima, mi, koji smo u neposrednoj blizini, osobito Šibenik. — Malo je kilometara udaljen Zadar, on će biti vazda kamen smutnje i prva fronta, s koje će udarati neprijatelji. — Na prvom je udaru Šibenik, pa zato ovaj slavenski grad, koji je svojom nacionalnom svijesću i junačkim otporom znao prkositi okupatorima, znat će složan, slobodan u svojoj državi, biti na straži protiv svakoj talijanskoj propagandi i neprijateljskom pothvatu. Pa kako različita bila politička mišljenja i stanovišta raznih stranačkih grupacija, Šibenik mora da bude kao jedan čovjek, kad se radi o obrani nacionalnosti i istupu protiv susjedu, koji stoji pred vratima.

Upoznali smo ga, dok nam je sadašnji susjed bio nametnuti gospodar. Držimo ga sada budnim okom samo za susjeda, i to kako zaslužuje.

divanje, i da provide za obradivanje nastajne godine. Po tome je već jasno, što znači za ogromnu većinu našeg poljodjelskog pučanstva, ako mu vino ostane neprodano. Osim toga nastupom ljetne žege vino je počelo da se kvari. Nova ljetina se pak primiče, pa kako će težak sa novim vinom, ako staro nije prodao?

To žalosno stanje stvari nametalo je svakome javnom činiocu dužnost, da poradi svim silama, da se kriza odstrani ili ublaži. Naša Pučka Stranka nije ostala prekrštenih ruku. Narodni zastupnik Dr. Ante Dulibić svom se dušom zauzeo, da odavna još upozori i vladu u Beogradu i onu Splitku na teške posljedice zastoja u izvozu našeg vina, na potpuni gubitak naših glavnih vinskih tržišta u Českoj, Austriji, Trstu i Rijeci i na neophodnu potrebu, da se predbijaju bar neka od tih tržišta i da se nade novih. Međutim u upitima u Narodnoj Skupštini, u posebnim predstavkama i usmenim zagovorima, prikazavši očajno stanje vinogradara tražio je, da se odmah nešto poradi za ublaženje krize. Pošto se nova izvanjska tržišta ne daju tako hitro pronaći i iskoristiti, dr. Dulibić je tražio, da se snize prevozne tarife za vino na željeznicama, da naše vino uzmogne biti preneseno i plasirano u unutrnjosti naše države; da država pošalje agente na razna tržišta da ih se interesira za dalmatinsko vino; da se dozvoli neograničeno pečenje rakije od vina uz oprost od pristojbina, koje su tako velike, da se sad ne isplati peći rakiju; da se u trgovačkim ugovorima osigigura što bolje mogućnost izvoza našeg vina; da se vlada potpuno pribavi potrebiti kapital za osnivanje velikih zadrugnih konoba, u kojima se racionalno srediti i čuvati vino izvozeno za izvoz.

Ante Dulibić, zastupnik dra. Dulibića, tražio je, da bar uvjeri državne fakultete u ovoj ozbiljnosti vinske krize i u opasnosti i nezinih posljedica.

Ukratko ćemo ovdje navesti iz usmenih odgovora pojedinih ministara na pitanja istog zastupnika, što je vlada poduzela, dotično što misli poduzeti da ukloni postojeću nevolju.

Ministarstvo Saobraćaja (željeznica) snizilo je tarifu za prevoz vina iz Dalmacije na uskotračnim željeznicama, da se naše vino uzmogne lakše prenijeti na unutarnja tržišta naše trgovine.

Ministarstvo Trgovine je obećalo poraditi pri trgovačkim ugovorima, da se omoguću izvoz našeg vina u druge države, ali je naglasio, da to pitanje zavisi od toga, kakve će protuusluge za to tražiti druge države. Dakle velikih nada baš ne možemo da gojimo u tom pogledu.

Ministarstvo Poljodjelstva poslalo je zbilja odaslanika na strana tržišta, osobito u Česku, a ovo dana čujemo da odaslanici vlade putuju na istočnu granicu naše države u svrhu promicanja plasiranja vina. Isto Ministarstvo priznaje potrebu racionalno vođenih konoba kod nas. Ali izgleda da Ministarstvo cijeni, da bi se to dalo stvoriti inicijativom težaka. Mi naprotiv mislimo, da ni mali ni srednji težaci nisu u stanju da sami što u tom pogledu učine. Da se toliko potrebite velike zadrugne konobe podignu, hoće se osim pouke, velika glavica, a ovu ne mogu da namaknu naši vinogradari a ni naše gospodarske organizacije, već treba, da tu Država svojim sredstvim pomogne.

Ministarstvo financija dozvolilo je da se za kućnu potrebu može da peče nešto veća količina rakije uz oprost od pecarine, ali je izričito naglasilo, da se ne može nikad dovesti neograničeno pečenje rakije od vina uz oprost

prištojbina. Tražilo se je, da se bar dozvoli oprost za vino pokvareno, da narod ne trpi ogromnu štetu. Nego Ministarstvo nije ni to sklonu da dozvoli, valjda iz bojazni, da ne bi tkogod hotimice pokvario vino, bude li mu išlo u račun da peče rakiju iz njega.

Ipak mislimo, da bi zasad glavno sredstvo za suzbijanje vinske krize bilo upravo to, da se oprosti od pristojbina pečenje rakije od vina. U doba teške vinske krize u južnoj Francuskoj narod se je tamo spasio baš pečenjem rakije i pravljnjem konjaka od vina, što ga nisu mogli prodati. U Francuskoj se je tada radilo o milijonima hekta vina i kriza je sretno bila prebrđena. U Dalmaciji se radi o nekoliko stotina tisuća hekta vina, što sačinjava sve, čime naš vinogradar može da jedva prižive. Tu ne bi bila teška državna kontrola, da se ne dogode zlorabne. Oprost od pristojbina pecarine ili trošarine ne bi značio za državu nikakav znatni gubitak prihoda. Vino i rakija imaju svoju vrijednost po stupnjevima sadržine alkohola, pa nitko razborit ne bi pekao rakiju, ako bi mogao da vino kako tako proda. Samo u slučaju nevolje i nemogućnosti, da se vino proda uz primjerenu cijenu, bez znatnog gubitka pravila bi se rakija. Pečenje rakije moglo bi se uvjetovati od naročite dozvole, tako da bi bila izključena svaka zlorabna pa se mi nadamo, da će vlada, ipak konačno uziti teške prilike zemlje i dozvoliti oprost od pristojbina, da se vinska kriza bar ublaži.

† Ministar Drašković.

ZAGREB, 21. VII. Danas jutro izveden u Delnicama na ministra Draškovića atentat, kojertu je na mjestu podlegao.

Ova nemila vijest uzbudila je cijelu našu javnost i gradanstvo, te se je skoro cio grad s opće državnog gledišta zavio u tužno ruho.

Pokojni ministar Drašković bio je čovjek izvanrednih sposobnosti i jedan od ozbiljnijih političara srpskih. Kroz ove tri godine naše mlade države obnašao je dva puta ministarsku čast; prvi put kao ministar saobraćaja i sada kao ministar unutrašnjih posala.

Za njega je izišla poznata „Obznana“ proti zatarnom radu komunista, te se je ovima jako zamjerio, dok nije i podlegao njihovim paklenskim osorinama.

Atentator se zove Alija Aliagić i priznaje se oduševljenim komunistom. Upotrebio je prigodu, dok se je pratnja pokojnog ministra malo udaljila od njega, i ispalio dva hica iz samokresa, te je ovima na mjestu podlegao.

U njemu naša mlada država ne gubi samog vrsnog državnika već i jednog od rijetkih onih srpskih političara, koji žele, da se temelji naše države postave sporazumno između sve braće, te tim više žalimo za njegovim gubitkom i kličemo: slava mu vječna.

BEOGRAD, 22. VII. Sprovod ministra Draškovića bit će u subotu 23. t. mj. prije podne. Na isti su pozvani svi zastupnici.

Oglasi se plaćaju po cijeniku, koji se dobije u Upravi. Kod višekratnog oglašavanje znatan پوست.

Najuspješniji dio naših oglasa će biti „Mali Oglasnik“, kojim počinjemo u drugom broju.

Političke vijesti.

Naš novi ustav. Novim ustavom moraju da likvidiraju sve pokrajine i vlade. Predviđeno je, da se država ima razdijeliti u 20-30 oblasti, koje bi se imale upravljati narednjima iz Beograda. Više ne smije biti nikakvih autonomija i cijela država tj. narod u cijeloj državi ima se upravljati po jednom kalupu u svim granama njegovog života. Nema više posebnih kulturnih, socijalnih i gospodarskih potreba Zagreba, Banovine, Dalmacije, Bosne, Hrvata uopće. Što vrijedi za Turke i Arnaute u Macedoniji vrijedi i za njih. Jedna država, jedan narod pa neka bude i jedna kultura.

Zakonodavni odbor. Predsjednik Dr. Ninčić pozvao je zastupnike, članove zakonodavnog odbora, na sjednicu 1. augusta u 5. s. p. pod.

Komesari za Banovinu i Dalmaciju. Novi nam je ustav donio mjesto bana u Zagrebu i Predsjednika Vlade za Dalmaciju komesare. Tako su ovih dana postavljeni ukazom za komesara u Zagrebu g. J. Demetrović, a u Splitu g. dr. S. Metličić, član stola sedmorice u Zagreb.

Općinski izbori u Crnoj Gori obavljaju se 21. kolovoza ove g. po srpskom zakonu. Još ostaje jedina Dalmacija i Bosna, gdje se nije pronašlo za potrebno dati prigodu narodu, da kaže svoju volju.

Naši dopisi.

Murter, 6. srpnja.

Danas se smo sastali iz cijelih Kornata na Tavcu, da po starom običaju slušamo sv. Misu u kapelici Majke Božje i prisustvujemo blagoslovu polja. Poslije službe Božje okupili smo se u hladu pred kapelicom i zaveli razgovor o onom sretnom času, kada će cijeli naš Kornat biti priključeni našoj miloj domovini, kada će i na ovoj našoj kapelici zalepršati naša narodna zastava.

Kornatsko je otočje za nas Murterine životno pitanje. Proteže se u dužinu do 45 km., a broji 160 što većih što manjih otočića. Danas upravno spada pod općinu Sale, a skoro isključivo je vlasništvo naš Murterina.

Tamo su naši vinogradi, maslinici, pašnjaci, gdje blago jedino i stoji. Jedino je naše ribanje u kornatskim otocima, i Murterinima je koliko za kućnu potrebu, toliko u trgovini bilo od velike koristi. Najbolji je naš ribolov vazda bio u predjelu „Lavernaku“, gdje su osobito poznati „pitomi gavuni“.

Međutim sada čitamo, da je g. Lorini u svom nacrtu o ribarenju §. 4. tako odredio, da mi Murterini, koji smo isključivi posjednici kornatskog otočja, ne bi tamo smjeli ribariti ne samo kao obrtnici, nego ni za svoju kućnu potrebu.

Diranje u ovo naše životno pitanje, dira nas u srce i sjeća mačuhinske uprave austrijske, koja nam je pred 40. g. isto zabranjivala. Za Austrije nije ništa pomoglo i mi smo se uza sve muke i kazne služili svojim pravom i jednako ribarili u Kornatima. Ali bi nas bilo, da mi, prisiljeni da živimo, moramo dolaziti u sukob sa vlastima naše narodne države.

Dok je na vrijeme, obraćamo se na naše vlasti, da brišu ovaj nesretni §. 4. i da ga ne uzakone, u koliko se tiče prava i životnog pitanja naš Murterina na ribolov u Kornatima. Tim će razboritim postupkom naših vlasti ugled njihov porasti u ovim krajevima i narod odmah opaziti, što znači biti u svojoj narodnoj državi.

Posjednici Kornata.

Op. ur. Naše je Uredništvo ovu stvar predalo gosp. nar. poslaniku dr. A. Dulibiću, te je ovaj obećao, da će sve učiniti, da opravdane želje Murterina budu uzete u obzir.

Domaće vijesti.

† **Dr. Pero Čingrija.** Ovih dana umro je u Dubrovniku stari borac i prvak iz narodnog pokreta u Dalmaciji Dr. Pero Čingrija. Uz Pavlinovića i Klaića pokojnik je jedan od najzaslužnijih za nacionalno osviještenje Dalmacije, što mu je Dalmacija i Dubrovnik veličanstvenim sprovodom priznao. Počivao u miru.

† **Petar Lorini.** Nenadno iza kratke ali teške bolesti umro je u Beogradu naš poznati stručnjak u ribarstvu i član komisije za trgovačke pregovore s Italijom Petar Lorini. Pokojnik je mnogo pisao o racionalnom ribarstvu i bio je desna ruka predstavnicima naše države u pregovorima s Italijom. Počivao u miru.

Tehnika u Zagrebu. Za ovaj veliki naš učevni zavod, koji se je kroz prve dvije godine svoga opstanka veoma lijepo razvio, odobrio je ovih dana ministarski savjet 7 milijuna kruna. Visoke škole u Zagrebu uopće, osobito tehnika na takovom su putu, da će se s vremenom takmiti sa svjetskim školama.

Srušio se hidroplan. Zadnjih dana za vrijeme zrakoplovnih vježba, srušio se je u more blizu Denovića jedan hidroplan i posvema se uništio. Sva tri člana od posade su teško ostala ranjena, ali po ladici spašena.

Gospodarske vijesti.

Prekinuti pregovori s Italijom. Šire se glasine, da su trgovački pregovori s Italijom pred prekidom. Navodno bi bio razlog pravo ribarenja oko otoka Lastova, koji je pripao Italiji, a naši traže za susjedne otočane.

Tvornica gospodarskih strojeva. Ministarstvo za agrarnu reformu kani otvoriti u okolici Đakova tvornicu gospodarskih strojeva. U tu je svrhu već nabavljen u Beču čitav najviše taj tvornice. Ova bi se imala osnovati na zadružnoj bazi, te bi svaki udio bio od 200 kr., i da si siromašniji slojevi mogu sudjelovati svojim kapitalom kod ovog tako važnog poduzeća po razvoj racionalnog gospodarstva, u prvom redu težaci i radnici.

Poruka Uredništva i Uprave.

Ovaj smo broj „Narodne Straže“ poslali mnogima, za koje smo mislili, da bi se mogli pretplatiti na naš list. Tko list ne misli držati i platiti, neka ga povрати, jer će se inače smatrati pretplatnikom.

Izdaci su za izdavanje lista ogromni. Neka stoga prijatelji lista nastoje, da ga što više prošire i potpomognu svojim doprinosom. Ovih će dana poslati promicateljni Odbor konsorcija „Narodna Straža“, koji si je uzeo za brigu finansiranje našeg lista, prijateljima poziv, da stupe kojim udjelom u konsorcij. Svaki udio iznosi kr. 400. Ako koji od prijatelja naše akcije ne dobije takav poziv, a želi stupiti u konsorcij i dobiti pravila istog, neka se obrati na našu Upravu.

Jednaku pripomoć daju i oni, koji suradaju u listu. Zato se preporučamo prijateljima, osobito onima u pokrajini, da nas redovito izvješćuju o prilikama u svojoj okolici. Dopsi nekama su stvarni i kratki, a nikako osobni, jer ovakove ne kanimo uvrštavati.

Nekim smo listovima poslali naš list u zamjenu, te se preporučamo njihovoj susretljivosti. Ako koji list ne dobije naš list, a želi da mu se šalje u zamjenu, neka se obrati na nas, rado ćemo doći u susret.

Slavlje oslobođenja u Šibeniku.

12. i 13. lipnja 1921. već je upisan sjajnim pismenima u povjesti Šibenika. Naš patnički Krešimirov grad iza 30 mjesecne patnje tih dana zavio se u pirno ruho, jer je dočekao svoje oslobođenje. U jutro 12. ostaviše nas naši „talijanaši“, a popodne imala je po programu biti službena predaja grada i odlazak karabinijera i ono nekoliko predstavništva vlasti. To popodne očekivanje tog časa bilo nam je duga godina. Neko neobično čežnuće, uzdah, pogled na tvrđavu sv. Ane: sve se to mijenjalo na srcu i oku svaci-jemu. Taj top kad će zagruvati? Još 5 časa. I tih 5 časa prodoše, a Šibenikom prođe val zanosa, klicanja i sreće. Okitiše se kuće i ulice, crkve, zvonici, brodovi. Zagriše mužari, zaslavise zvona, redi se špalir općinstva. Do malo časa dolazi vojska. „Eto ih!“ — „Živjeli!“ — diže se nebu iz tisuća grla... „Živjeli!“ — „Dobro došli!“ Vojska praćena od brojnog građanstva otiđe put Šubičevca, a prate je kola hrane i bačve vina.

U sumračje pojavi se na Šubičevcu poput nekog simbola nebeskog znak SHS u električnim žaruljama, koji je gradu i okolici navijestao, da je Šibenik pripojen majci domovini. Te večeri „Poljana“ je šibenska krcata naroda. Građanstvo razdragano pjeva, veseli se i ne sprema za počinak. Stotine marnih ruka hvata motike i kopa Poljanu, gdje će se preko noći zasadi ti trijumfalni slavoluk; obalu, koju će urediti stupovi. I zbilja brodovi bršljana, lovorike, cvijeća — sve je to spravno, i Šibenik 13. lipnja osvanu u još svečanijem ruhu nego li jučer. Prozari ranim jutrom glazba gradom; dojuri u luku ladice iz okolice; ističu se zlarinice i primoštenske jedrenjaše kresno nakičene i krcate naroda. Šibenik se sprema, da u 10 s. pozdravi svoju vojsku. Svi su pozdravi bili od srca srcu pod utiskom tog svečanog časa. Iza toga uputismo se gradom kroz more zastava svi bez razlike staleža i dobe, jer je Šibenik za 30 mjeseca robovanja živio nada sve složno i u ljubavi.

Pred zajedničkim dušmaninom stisli su se bili svi narodni redovi u jedno i svijest je grada bila jedna i kompaktna. Sa usidrene u luci ratne lade „Napoli“ gledahu mornari veličajni prizor i zacijelo govorili, kao što je jedan od njihovih časnika izjavio: „Anora ci dicevano, „Sebenico è italiana!“

19. lipnja određen je, da se u obilj bogomoljama dade hvala Svevišnjemu na primljenom daru. I tog dana napuni se dupkom bazilikom Sv. Jakova, a časni starac preč. Škarpa progovara puku i veseli se s njim te ga potiče na slogu i bratstvo. Pri koncu intonira svečani „Tebe Boga hvalimo“, koji skladno otpjeva vrijedni pjevački zbor pod vodstvom o. Ivana Broniča.

Šibenik je rekao bih zasadio svoje barjake po kućama, da ih vječno ne skida, jer prolaze dani, a grad je uvijek jednako okičen.

28. lipnja prva nam se dala zgoda, da proslavimo narodni blagdan. 28. lipnja Vidov Dan i 5. srpnja Čirilovo odaju najčistiji slavenski karakter Šibenika. Nego 29. lipnja crna vijest poput sablasti prosu se gradom, da je zloćinacka ruka pokušala da u crno zavije mladu Jugoslaviju. Crni se glas okrenu u veseli: Regent je spašen! I eto će Šibenik 30.og lipnja na večer sav poletjeti na ulicu, da dade oduška svom veselju nad spašenim dragocjenim životom. Projurit će gradom u najveselijem raspoloženju i klicati Domovini i spašenom Kraljeviću.

12. srpnja nadade se Šibeniku zgoda, da svom sijedom Vladaru

iskáže počast i ljubav. Uz općenito slavlje otkriva se na Poljani mramorna ploča, čija će pismena potmacima dovijedati o velikom danu, u kom je Šibenik kao novi alem-kamen uesrio prejasnu Krunu Petra I. Karadordevića i opominjati Šibenčane, da zavjete, koje Njegovom Domu i Domovini tih dana prinesoše na Oltar, uzdrže čvrste i nepokolebive.

Gradske vijesti.

Iz uredništva. Naše brzojavne i telefonske vijesti su ovaj put izostale, jer na vrijeme nijesu stigle. Molimo čitatelje, da izvine. Unapred će naš list redovito nositi zadnje brzojavne i telefonske vijesti. One će iziskivati velike troškove, pa molimo gg. pretplatnike, da pretplatu odmah pošalju.

Ispiti zrelosti. Na 14. ov. mj. bili su ispiti zrelosti na mjesnoj i realnoj gimnaziji podpredsjedanjem pok. škol. nadz. Dr. Grossa. Od prijavljenih kandidata proglašeni su zrelim s odlikom gg. Glanz Vinko i Klarčić Dinko, a zrelima gg. Barać Dragutin, Bujas Josip, Bujas Milan, Kapetanović Ante, Juraga Jakov, Košan Boris, Dominis Srećko i Biskupović Ivan.

Našim omladincima čestitamo na ovom uspjehu uz želju, da istim uspjehom nastave i dovrše svoje nauke, te što prije svojim radom budu od koristi domovini.

Skupština radikalne stranke. Prvu stranačku skupštinu u Šibeniku održali su mjesni radikali 10. ov. mj. Na istoj je referirao g. Dr. Subotić i govorio o zaslugama radikalne stranke i g. Pašića. Izabran je upravni odbor stranke i najavliven stranačko glasilo za šibenski kotar.

Građanstvo se tuži na visoke cijene mjesne aprovizacije. Osobito cijene brašna su visoke tako, da mnogi nijesu ni pridignuli pripadajuću im količinu. Mnogo se obećavalo, a malo izvršilo i ususret došlo, pak je ta tužba opravdana. Još je na vrijeme, da mjerodavni faktori popravu tu veliku pogrešku i nepravdu.

Kriza radi izmjene novca i malog predjuma. Kao što je bilo predviđeno, već se našegrađanstvo, osobito činovništvo i siromašniji slojevi nalaze u teškom položaju radi malog predjuma pri predaji novca. Još više straši pomisao, koliko će to morati trajati, dokle ćemo čekati, kad će biti konačna izmjena ili bar drugi predjam. Sa mjerodavne strane izjavilo se, da ćemo morati čekati do konačne evakuacije treće zone i svega teritorija, što nam pripada po Rapallu. No s tom evakuacijom se odgoda, mi trebamo novca. Vlada nas mora izbaviti iz ove neprilike što skorijim drugim predjumom, U tom pogledu primili smo vrlo lijep i važan članak, koji će izaći u dojučem broju našeg lista. Radi preobilja gradiva uz najbolju volju danas ga nijesmo mogli donijeti.

Cijenik je udaren na sve važnije artikle, ali rekao bih da ga se strogo ne drže, osobito u ribarnici, na trgu i u mesarnicama. Kao što se marno pobire i povisuje carina i razne pristojbe — radi čega najviše stradamo — neka se s istom revnošću i pazi, da se svi trgovci i prodavači strogo drže cijenika.

Naše domaćice ovih dana našle su se u velikoj neprilici radi kruha. Pomanjalo pekarija kvasca („bire“), pa je bila velika jagma na ono malo kruha, što ga je bilo. Neki preprodavači i preprodavačice brzo su to izrabili, pak povisili cijene onom kruhu, što su imali. Redarstvena vlast dobro je učinila, što im je zato sav kruh zaplijenila. Trebalo bi svakako urediti ovo pitanje s kruhom, koje je prvo i tako važno. U prvom redu moralo bi se providjeti preko aprovizacije brašno uz jeftinije cijene. Tada ne bi ni pekari pravili ovih poteškoća i ne bi bile ovako visoke cijene.

Slavenska Banka d. d. Zagreb

prije

Narodna Banka d. d.

Podružnica ŠIBENIK

Centrala ZAGREB, Ilica br. 7.

Dionička glavnica	K 200,000.000.—
Uplaćena glavnica	K 100,000.000.—
Pričuva	K 30,000.000.—

PODRUŽNICE: Beograd, Brod n/S, Dubrovnik, Osijek
Sombor, Sušak, Šabac, Vršac.

AFILIACIJE: Jugoslavenska industrijska banka, Split.
— Bankhaus Milan Robert Aleksander, Wien I.,
Augustinerstrasse 8. — Balkan-Bank R. T.,
Budimpešta.

AGENCIJA: Buenos Aires (Argentina) pod protektora-
tom Nikole i Mihe Mihanovića brodovlasnika.

ZASTUPSTVA: Lima (Peru), La Paz, Oruro (Bolivia),
Antofogasta, Valparaiso (generalni povjerenik
Dr. Andro Svilokos) Punta Arenas, Santiago
(Chile); Rio de Janeiro (Brazilija), Montevideo
(Uruguay).

Prima uloške

na knjižice i tekući račun uz najpovoljnije uvjete.

Prima terminirane uloške

(Term-Deposits)

te ih ukamaćuje na 18 mjeseci sa $5\frac{1}{2}\%$

na 24 mjeseci sa 6%

Obavlja sve bankarske poslove najkulantnije.

P. N. Svećenicima, Crkovenarstvima i
Trgovcima javljam, da izrađujem iz pra-
vog pčelinjeg voska svijeće u svim veli-
činama, koje se ne krive, ne kaplju, ne dime
i ne udaraju patvorinom.

Svaku kolikoću pčelinog voska i meda
kupujem.

U zamjenu svijeća primam okapine.

==== Cijene umjerene! ====

Vlastnik

Odlikovane Tvornice voštanih svijeća

Vladimir Kulić - Šibenik.

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“

Glavno Zastupstvo tvornica "Sufid"

Karbida, Kalciumcianamida i ostalih

umjetnih gnojiva za državu S. H. S.

Grubišić & Comp.

ŠIBENIK (Dalmacija)

Upute i cijene daje tvrtka na zahtjev.

Brzjavni: Cianamid

Telefon Br.

HRVATSKA ZADRUŽNA TISKARA

==== U ŠIBENIKU ====

ovih je dana ponovno otvorena, te preuzimlje
sve radnje spadajuće u tiskarsku struku. -
Suviše je opskrbljena vlastitom knjigovežnicom.

Izradba brza i solidna

==== Cijene umjerene.